

LÄSNÄ - ÄÄNEKOSKEN LAPSI- JA NUORISOPOLIITTINEN OHJELMA 2016 – 2019



Esipuhe

Lasten ja nuorten hyvinvointi heijastuu koko yhteiskuntaan ja hyvinvoinnista huolehtiminen on yhteinen vastuumme. Lapset eivät saa jäädä väestön ikärakenteen muuttuessa jalkoihin, vaan heidän tarpeilleen on löydyttävä riittävät voimavarat. Kun väestö vanhenee, ennakoidaan sosiaali- ja terveystoimen määrärahojen painottuvan entistä enemmän vanhusten hoitamiseen. Samalla oletetaan opetustoimesta vapautuvan tähän määrärahoja ikäluokkien pienentyessä. Näin yksioikoinen ajattelu ei ole viisasta.

Yhteiskunnallinen tilanne vaikuttaa suoraan lasten ja nuorten elämään. Palveluiden lisäksi perheiden omien voimavarojen tunnistaminen ja vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Tukimuodot voivat olla monenlaisia, luontevasti jo olemassa oleviin kunnallisiin palveluihin sisältyviä ja ennaltaehkäiseviä. Ne koskettavat koko kuntaa ja meitä kaikkia.

Lapsipoliittisen ohjelman laatiminen on erinomainen tapa käsitellä kunnallisella tasolla monipuolisesti ja kattavasti lasten hyvinvoinnin tilaa, turvallisuutta ja tulevaisuutta. Ohjelma linjaa turvallista ja hyvää tulevaisuutta.

Läsnäolo on vastuullista aikuisuutta. Ohjelma liittyy kunnan strategiatyöhön ja se päivitetään valtuustokausittain. Tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain ohjausryhmän toimesta.

Äänekoskella 1.1.2016 *LÄSNÄ ohjausryhmä*

Esipuhe

Lasten ja nuorten hyvinvointi heijastuu koko yhteiskuntaan ja hyvinvoinnista huolehtiminen on yhteinen vastuumme. Lapset eivät saa jäädä väestön ikärakenteen muuttuessa jalkoihin, vaan heidän tarpeilleen on löydettävä riittävät voimavarat. Kun väestö vanhenee, ennakoidaan sosiaali- ja terveystoimen määrärahojen painottuvan entistä enemmän vanhusten hoitamiseen. Samalla oletetaan opetustoimesta vapautuvan tähän määrärahoja ikäluokkien pienentyessä. Näin yksioikoinen ajattelu ei ole viisasta.

Yhteiskunnallinen tilanne vaikuttaa suoraan lasten ja nuorten elämään. Palveluiden lisäksi perheiden omien voimavarojen tunnistaminen ja vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Tukimuodot voivat olla monenlaisia, luontevasti jo olemassa oleviin kunnallisiin palveluihin sisältyviä ja ennaltaehkäiseviä. Ne koskettavat koko kuntaa ja meitä kaikkia.

Lapsipoliittisen ohjelman laatiminen on erinomainen tapa käsitellä kunnallisella tasolla monipuolisesti ja kattavasti lasten hyvinvoinnin tilaa, turvallisuutta ja tulevaisuutta. Ohjelma linjaa turvallista ja hyvää tulevaisuutta.

Läsnäolo on vastuullista aikuisuutta. Ohjelma liittyy kunnan strategiatyöhön ja se päivitetään valtuustokausittain. Tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain ohjausryhmän toimesta.

Äänekoskella 1.1.2016 *LÄSNÄ ohjausryhmä*

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman lähtökohdat	6
2.1	YK:n lapsen oikeuksien sopimus.....	6
2.2	Nuorisolaki 2006.....	7
2.3	Valtakunnallinen lapsi- ja nuorisopoliitiikan kehittämisohjelma	7
2.4	Lasten ja nuorten Keski-Suomi maakunnallinen hyvinvointiohjelma	8
2.5	Äänekosken kaupunkistrategia.....	9
2.6	Toimenpideohjelmat	11
2.6.1	Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyön päivitysprosessi.....	12
3	Hyvinvoiva lapsi ja nuori Äänekoskella	12
3.1	Lasten ja nuorten palvelut Äänekoskella.....	19
4	Arvot ja toiminta-ajatus	20
5	Painopistealueet, tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset	24
5.1	Vanhemmuuden tukeminen.....	24
5.2	Sosiaalinen vahvistaminen ja osallistaminen	25
5.3	Yhteisöllisyys ja turvallisuus	26
6	LASTENSUOJELUSUUNNITELMAN SEURANTA JA TARKISTAMINEN.....	27
6.1	Yleistä.....	27
6.2	Lastensuojelusuunnitelman seuranta 2015	30
6.2.1	Lastensuojelun tarve	30
6.2.2	Lastensuojelun menot.....	31
6.2.3	Lastensuojelun henkilöstö.....	33
6.2.4	Henkilöstön riittävyys.....	35

6.2.5	Lastensuojelun tekemä verkostotyö	36
6.3	Lastensuojelun kehittämistavoitteiden ja toimenpide-ehdotuksien toteutuminen 2014....	37
7	Toimintaohjelman toimeenpano ja arviointi	39
	Liite 1. Äänekosken lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyön ohjausryhmä	
	Liite 2. Hyvinvoinnin tukemista edistävät ohjelmat ja suunnitelmat Äänekoskella	
	Liite 3. Äänekosken kaupungin organisaatio kaavio	
	Liite 4. Tavoitetaulukko	

1 Johdanto

Kuntaliiton mukaan lapsipoliittinen ohjelma on kokonaisvaltainen ja lapsilähtöinen tavoite- ja toimintaohjelma, joka konkreettisesti pyrkii edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista. Äänekosken lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma on toimintaa ohjaava asiakirja; toimintasuunnitelma, josta käyvät ilmi tavoitteelliset toimenpide-ehdotukset ja niiden aikataulut ja toteutumisen arviointi. Sen odotetaan olevan sellainen, johon lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevä voi sitoutua. Ohjelma on pyritty kirjoittamaan siten, että lukijana voi olla kuka tahansa äänekoskelainen. Se toimii kunnallisen päätöksenteon tukena, kun päätetään lasten, nuorten ja perheiden asioista. Ohjelma on sekä periaatteellinen että konkreettinen.

Tässä ohjelmassa lapsella tarkoitetaan Lasten oikeuksien sopimuksen (1991) ja Lastensuojelulain (2007) mukaisesti alle 18-vuotiasta. Lastensuojelulain mukainen jälkihuolto voi jatkua aina 21 ikävuoteen asti. Nuorilla tarkoitetaan ensisijaisesti 18 - 29 -vuotiaita. Kuitenkin lapsuuden ja nuoruuden nivelvaiheissa 13–17-vuotiaiden kohdalla määrittelyt menevät osittain päällekkäin. Nuorisolain (2006) mukaan nuoria ovat kaikki alle 29 -vuotiaat. Lapsi- ja nuorisopolitiikalla tarkoitetaan laajasti alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamista.

Vanhemmat ovat keskeisessä asemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta. Erilaiset perheet ja vanhemmuuden vaatimukset ovat kasvaneet ja kasvatuskysymykset ovat monimutkaistuneet. Epävarmuuden aikana kysytään, millaisia elämän taitoja pitää osata ja mitä arvostetaan. Epätyypillisten työsuhteiden ja epäsäännöllisten työaikojen aikana olisi turvattava lapselle ennakoitavissa oleva arki. Yhteisöllisyys ilmenee uusilla tavoilla. Muuttoliike, yksilöllistyminen ja palveluiden tehostaminen ja keskittäminen suuriin yksiköihin on muuttanut yhteisöllisyyttä. Lähiyhteisöllisen tuen ja kontrollin väheneminen merkitsee joillekin vanhemmille yksin jäämistä kasvatustehtävänsä kanssa. Läheltä ei löydy helposti ketään, joka voisi hetken katsoa lasten perään ja johon voisi luottaa. Eri-ikäisten sosiaaliset maailmat ja yhteisöt ovat myös eriytyneet entistä enemmän omikseen. Digitaaliselle sukupolvelle mediasta ja netistä on tullut yhtä

todellinen ja tärkeä toimintaympäristö kuin kodista, koulusta, harrastuksista ja kotikylästä. Vanhemmuus ei ulotu helposti lasten ja nuorten toiminnan areenoille. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi tarvitaan kaikkien aikuisten tukea.

2 Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman lähtökohdat

Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman lähtökohtana ja perustana ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, Valtakunnallinen lapsi- ja nuorisopoliitiikan kehittämisohjelma, Lasten- ja nuorten Keski-Suomen maakunnallinen hyvinvointiohjelma, Äänekosken strategiatyön linjaukset sekä muu Äänekosken lapsiin, nuoriin ja heidän perheisiinsä läheisesti liittyvä ohjelmatyö. Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelman tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen Äänekosken kaupungissa.

2.1 YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelman keskeisenä lähtökohtana on Suomen vuonna 1991 ratifioima Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen lasten oikeuksista. YK:n lapsen oikeuksien ydinkäsitteet ovat 1. Lasten oikeus erityiseen hoivaan ja suojeluun (protection), 2. Lasten oikeus saada oikeanmukainen osuus yhteiskunnan voimavaroista (provision) ja 3 Lasten oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja tulla kuulluksi ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti (participation).

Sopimuksessa korostetaan lapsuutta arvona sinänsä, lapsen itseisarvoa yksilönä ja lasten kohtelua yhdenvertaisesti. Siinä korostetaan myös vanhempien ensisijaista kasvatustuuta sekä julkisen vallan velvollisuutta tukea vanhempia. Keskeisenä yhteiskuntapoliittisena lähtökohtana sopimuksessa on lapsiystävällisemmän yhteiskunnan kehittäminen sekä tarve päätösten lapsivaikutusten arvioinnin kehittämiseen.

2.2 Nuorisolaki 2006

Nuorisolaki nostaa sukupolvipolitiikan yhdeksi lähtökohdaksi. Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus ovatkin oleellinen osa lapsi- ja nuorisopolitiikkaa. Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.

2.3 Valtakunnallinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma

Nuorisolain (72/2006) 4 § mukaan valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Kehittämisohjelma sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet sekä suuntaviivat läänien ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Ohjelmassa lapsiin liittyvät näkökohdat otetaan huomioon erityisesti lasten kasvun kannalta. Kehittämisohjelma valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman valmisteluun on vaikuttanut myös hallitusohjelman strateginen toimeenpanosuunnitelma ja kärkihankkeet. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma tehdään joka neljäs vuosi. Sen pohjana on lisäksi EU:n, OKM:n, sekä muiden ministeriöiden lapsiin ja nuoriin liittyvät kehittämisohjelmat ja strategiat.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaan tämän hetken yhteiskunnallisessa tilanteessa lapsi- ja nuorisopolitiikassa huomio tulisi kiinnittää lasten ja nuorten elämään kolmen kärjen kautta: osallisuus, yhdenvertaisuus, arjenhallinta. Osallisuuden tunteen nähdään syntyvän osallistumisen ja vaikuttamisen kautta. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Yhdenvertaisuudella ei kuitenkaan tarkoiteta ainoastaan muodollista yhdenvertaisuutta lain edessä. Yhdenvertaisuuden edistämisen yksi tärkeä osatekijä on lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan syrjintään puuttuminen. Huomattava osa syrjinnästä kohdistuu erilaisiin vähemmistöryhmiin kuuluviin lapsiin ja nuoriin. Arjenhallinnalla tarkoitetaan ohjelmassa sitä, että ihminen - lapsi tai nuori kehitysvaihe huomioon ottaen - kykenee

ottamaan vastuuta omasta elämästään, taloudestaan ja henkisestä hyvinvoinnistaan.

Valtioneuvoston nuorisopolitiikan kehittämisohjelman strategiset tavoitteet ja toimenpidekokonaisuudet:

- Osallisuuteen liittyvät strateginen tavoite 1. Lapset ja nuoret kasvavat aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi; strateginen tavoite 2. Lapset ja nuoret voivat osallistua tasavertaisesti kulttuuri- ja liikunta- ja vapaa-ajantoimintaan; sekä strateginen tavoite 3. Nuoret työllistyvät ja nuorten työllisyysaste paranee.
- Yhdenvertaisuutta viedään eteenpäin seuraavien strategisten tavoitteiden kautta: Strateginen tavoite 4. Yhdenvertaisuus toteutuu (liittyen rasismiin, sukupuoliseen syrjintään sekä alueelliseen tasavertaisuuteen); sekä strateginen tavoite 5 Työillä ja pojilla on tasa-arvoiset oikeudet ja mahdollisuudet.
- Arjen rakentumisen seurantaan ja valvontaan liittyvät Strateginen tavoite 6 Nuorilla on mahdollisuus asua ja elää itsenäisesti sekä Strateginen tavoite 7 Kaikilla lapsilla ja nuorilla on lähtökohdistaan riippumatta mahdollisuus saada itselleen korkeatasoinen koulutus; sekä Strateginen tavoite 8 Ennaltaehkäisevillä toimilla ylläpidetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.
- Viranomaisyhteistyötä voimistetaan Strategisen tavoitteen 9 avulla; Lasten, nuorten ja perheiden asioita hoidetaan osaavasti ja hyvässä yhteistyössä.

(http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/Lapsi-ja_nuorisopolitiikan_kehittamisohjelma_2012_2015)

2.4 Lasten ja nuorten Keski-Suomi maakunnallinen hyvinvointiohjelma

Keski-Suomen maakunnallisessa lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmassa keskeisinä lähtökohtina ovat 1) Hoivataan ja kasvatetaan yhteistyössä 2) Tarjotaan lapsille ja nuorille läsnäoloa ja toimintaa ja 3) Kuunnellaan lapsia, nuoria ja perheitä.

Hyvinvointiohjelman mukaan aikuiset sitoutuvat yhdessä huolehtimaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista. Painopisteen pitää vähitellen siirtyä korjaavista ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Aikuiset turvaavat alle 18-vuotiaiden keskisuomalaisien lasten ja nuorten kasvurauhaa ollen läsnä. Kehittämällä kuulemisjärjestelmiä ja arviointimenetelmiä voidaan seurata, miten kunnat vastaavat lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin. (Lasten ja nuorten Keski-Suomi maakunnallinen hyvinvointiohjelma 2009.)

Maakunnallisessa hyvinvointiohjelmassa on asetettu tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia lapsiperheiden etua valvottaessa. Äänekosken lapsi- ja nuorisopoliittisessa ohjelmatyössä tärkeitä maakunnallisia tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia ovat palveluista tiedottamisen kehittäminen lapsiperheille eri keinoin, palveluiden kehittämisessä ehkäisevä lastensuojelutyö, moniammatillinen ja kuntarajat ylittävä yhteistyö, kunnan ja järjestöjen yhteistyö palveluiden tuottamisessa sekä järjestöjen tukeminen. Perheitä tuettaessa oleellisia toimenpide-ehdotuksia ovat neuvoloiden kotikäyntien vakiinnuttaminen vauvaperheisiin, kotipalveluiden turvaaminen kaikille lapsiperheille ja väkivallan ehkäiseminen. Kouluolojen parantamisessa Äänekoskella otetaan huomioon koulutilojen turvallisuus ja viihtyvyys, koulukiusaamisen ehkäiseminen, opinto-ohjauksen turvaaminen kouluissa ja oppilaitoksissa sekä tuetaan moniammatillisten oppilashuoltoryhmien toimintaa. Lasten ja nuorten kannustamisessa osallistumaan ja vaikuttamaan kuntiin perustetaan lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmät. Maakunnallisessa ohjelmassa toimenpide-ehdotuksena on myös, että kunnat tarjoavat maksuttomia tiloja liikkumiseen alle 18-vuotiaille ja yhteistoimintaan eri-ikäisille kuntalaisille. Lisäksi jokaiseen kuntaan valitaan uusista luottamushenkilöistä kummi, joka seuraa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisen toteutumista kunnassaan. (vrt. Lasten ja nuorten Keski-Suomi maakunnallinen hyvinvointiohjelma 2009.)

2.5 Äänekosken kaupunkistrategia

Äänekosken kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kehittämistyölle arvot, vision ja strategiset päälinjaukset vuonna 2014. Arvolähtökohtina ovat innovatiivisuus ja uudistumiskyky, tasa-arvoisuus ja oikeudenmukaisuus sekä kestävä kehitys. Vision mukaan Äänekoski on pohjoisen Keski-Suomen vetovoimaisin asuin- ja työssäkäyntikeskus, jossa on monipuolista yritystoimintaa ja palvelut toimivat.

Läsnä-ohjelman päivityksen kehittämistavoitteet on kytketty uuden kaupunkistrategian kriittisiin menestystekijöihin seuraavasti:

Kriittinen menestystekijä	Läsnä-ohjelman tavoite
Hyvät ja toimivat peruspalvelut	Yhteisöllisyys ja turvallisuus, Vanhemmuuden vahvistaminen
Viihtyisä ja vetovoimainen asuin- ja elinympäristö	Yhteisöllisyys ja turvallisuus
Kuntalaisten vuorovaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen	Yhteisöllisyys ja turvallisuus; Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus
Hyvien liikenneyhteyksien vahvistaminen	Yhteisöllisyys ja turvallisuus

Kasvun ja oppimisen toimialan lasten ja nuorten palveluissa perustehtävänä on lasten, nuorten ja heidän perheidensä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta, lastensuojelupalveluita ja neuvolatoimintaa sekä koulu- ja opiskelijaterveyshuoltoa. Toimintatapana perustehtävän toteuttamisessa painopisteenä on ennalta ehkäisevä toiminta, varhainen tuki ja kuntoutus moniammatillista asiantuntijuutta hyödyntäen.

Tavoitteena lasten ja nuorten palveluissa on vahvistaa perhepalveluiden palvelukokonaisuutta edelleen siten, että lapsiperheet saavat peruspalvelut laadukkaasti ja matalan kynnyksen periaatteella. Lisäksi lasten, nuorten ja perheiden palveluja tarjoava moniammatillinen palveluverkosto noudattaa yhdensuuntaisia lapsi- ja perhelähtöisiä varhaisen tuen ja varhaiskasvatuksen tavoitteita, toimintatapoja ja yhteistyökäytänteitä.

Kasvun ja oppimisen opetuspalveluissa perusopetuksen perustehtävänä on tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja

yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa. Lukio-opetuksen perustehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys. Sen tulee antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärän perustuviin jatko-opintoihin. Tavoitteina ovat opetuspalvelujen strategian laatiminen, syrjäytymisen ehkäisy ja lukion tilakysymysten ratkaiseminen.

Nuorisopalveluissa kiinnitetään erityistä huomiota nuorten osallistumista eri verkostojen kautta työpajoihin ja sijoittumiseen työpajajakson jälkeen.

Vapaa-aikapalveluissa perustehtävänä on tarjota kaikille kuntalaisille tasapuolisesti laadukkaista ja edullisia (hyvinvointi-) vapaa-ajanpalveluita yhteistyössä eri järjestöjen kanssa tukemalla niiden toimintaa. Yhtenä tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa.

Teknisen toimen ja maankäytön tehtävänä on huolehtia maanrakennuslain mukaisesti terveellisen, turvallisen ja viihtyisän asuinympäristön suunnittelusta ja rakentamisesta.

Yhtenä osana liikenneturvallisuutta tekninen toimi luo edellytykset kuntalaisia tasapuolisesti palvelevalle kaupunkiympäristölle rakentamalla ja kunnossapitämällä liikenneväyliä, puistoja ja yleisiä alueita.

Kiinteistöjen, mm. koulujen ja päiväkotien, osalta tekninen toimi vastaa tilojen toimivuudesta ja terveellisestä oppimisympäristöstä.

Maankäytön strategisella suunnittelulla mahdollistetaan tulevaisuudessakin lapsia ja nuoria palvelevien toimintojen optimaalinen sijoittuminen osana toimivaa yhteiskuntaa.

2.6 Toimenpideohjelmat

Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman lisäksi Äänekoskelle on voimassa useita hyvinvoinnin edistämistä tukevia toimenpideohjelmiä ja suunnitelmia (Vammaispoliittinen ohjelma, Päihdeohjelma, Mielen terveystyön kokonaissuunnitelma ja Vanhuspoliittinen ohjelma).

2.6.1 Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyön päivitysprosessi

Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelmatyön päivityksestä ja seurannasta on vastannut ohjausryhmä (ks. LIITE 1), johon kuului edustajat kaupunginhallituksesta ja eri toimialoilta. Ohjausryhmän tehtävänä on arvioida ja päivittää lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa.

Ohjelman päivittämiseen on osallistunut eri järjestöjen, kaupungin toimialojen ja luottamuselinten henkilöitä.

3 Hyvinvoiva lapsi ja nuori Äänekoskella

Nykylapsuus ja –nuoruus näyttäytyy erilaisina lapsuuksina ja eroina hyvinvoinnissa. Vaikka suurin osa lapsista voi hyvin ja elää ehkä parempaa lapsuutta kuin mikään aikaisemmista lapsisukupolvista, voi merkittävä osa suomalaislapsista huonosti ja kärsii kasautuvista ongelmista.

Vanhempien sosioekonominen asema, koulutus, taloudellinen ja terveydellinen tilanne sekä muutokset perhesuhteissa vaikuttavat lasten kouluttautumiseen ja hyvinvointiin. Palvelujen antaman tuen kokevat kaikkein riittämättöminä perheet, jotka tarvitsisivat ja hyötyisivät tuesta eniten. Perheitä kuormittavat erityisesti työelämän muutokset ja riittämätön vanhemmuuden tuki. On todettu, että vanhempien sairastuminen, mielenterveyden ongelmat tai työttömyys näkyvät lasten hyvinvoinnin ja mielenterveyden ongelmina.

Myönteistä on, että lapset ja nuoret osallistuvat todennäköisesti aiempaa enemmän omaa hyvinvointiaan koskevaan keskusteluun.

(Lammi-Taskula, Johanna, Karvonen Sakari (toim.), Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, THL, Teema 21, 2014.)

Äänekoskella on laadittu sähköinen Hyvinvointikertomus hyödyntäen eri lähteistä saatuja tilastotietoja. Vuonna 2015 laadittu hyvinvointikertomus on raportti vuodelta 2013- 2014 ja sisältää suunnitelman vuodelle 2015. Hyvinvointikertomuksen mukaan lasten ja nuorten osalta koettu hyvinvointi näyttää olevan kohtuullisella tasolla.

Kuitenkin esim. lapsiperheköyhyys ja lastensuojelun asiakkaiden suuri määrä kertoo ongelmista, jotka konkretisoituvat nuoruusiässä korkeana koulutuksen keskeyttämisenä, nuorisotyöttömyytenä ja nuorten toimeentulotukiasiakkaiden määränä. Työkäisen väestön sairastavuus on Äänekoskella korkea ja työkyvyttömyyseläkkeellä ja työttömänä on verrokkikuntia suurempi osa kuntalaisista.

Väestön hyvinvoinnin ja palvelujärjestelmän vahvuuksina Äänekoskella nähdään monialaisen yhteistyön kehittäminen eri palveluissa ja monipuoliset, eri-ikäisten ihmisten hyvinvointitarpeisiin suunnatut palvelut. Äänekoskella on mahdollisuudet monipuoliseen harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan ja kaupunki tekee yhteistyötä laajasti 3.sektorin toimijoiden kanssa. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki ovat keskiössä.

(Sähköinen Hyvinvointikertomus. Äänekoski: Vuosittainen raportti 2013 – 2014 ja suunnitelma vuodelle 2015)

Sotkanet-tilasto

Sotkanet – tilasto	2007	2007	2013	2013	2014	2014
Äänekoski	Äänekoski	Koko maa	Äänekoski	Koko maa	Äänekoski	Koko maa
Väestö, perheet, alle 18-vuotiaat	Yhteensä	Yhteensä	Yhteensä	Yhteensä	Yhteensä	Yhteensä
Väestö 31.12.	20404	5300484	20077	5451270	19911	5471753
Lapsiperheet, % perheistä	40,3	40,9	38,3	39,1		
Yksinhuoltajaperheet,% lapsiperheistä	17,9	20	20,1	20.6		

Avioeroja 25 - 64 -vuotiailla / 1000 vastaavan ikäistä naimisissa olevaa	15,2	16	14,1	17,4		
Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9.-luokan oppilaista	17,98	21,91	14,8	18,6		
0-6-vuotiaat, % väestöstä	7,8	7,6	7,9	7,8	7,8	7,7
7-15-vuotiaat, % väestöstä	11,2	10,5	10,7	9,7	10,7	9,7
0-18 -vuotiaat, % väestöstä	22,7	21,9				
Asuntokunnat, joissa on vähintään yksi alle 18- vuotias henkilö, % kaikista asuntokunnista	24,4	23,9	22,3	22,3		
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista	34,1	30	31,1	29,3		
Koulutus, työttömyys ja elintaso						
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	12,6	11,7	11,0	9,4		
Työttömät, % työvoimasta	12,7	8,4	17,4	11,3		
Nuorisotyöttömät, % 15 - 24- vuotiaasta työvoimasta	17,9	9	28,3 *	14,6 *		

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	25,5	24	27,1	25,1		
Lapsiperheiden pienituloisuusaste	15,6	13,9	16,4 (2012)	14,3 (2012)		
Terveystottumukset yläkoululaisilla						
Ei syö kouluruokaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	6,86	5,46	30,7	33,9		
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	4,23	6,02	5,9	8,8		
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	739,1	37,3	30,7	31,9		
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	13,57	17,49	10,7	12,10		
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	13,66	14,91	13,5	13,1		

Kouluterveyskysely 2013: Äänekosken kuntaraportti. Stakes

Kahden vuoden välein toteutettava valtakunnallinen kouluterveyskysely tuottaa monipuolisesti tietoa nuorten elin- ja kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä oppilas- ja opiskelijahuollosta. Kyselyyn vastaavat peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1.

ja 2. vuoden opiskelijat. Seuraavassa esitellään tiivistetysti ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013. Mukaan on valittu merkittävät kahden viimeisimmän kyselyvuoden välillä ja pidemmällä aikavälillä tapahtuneet muutokset.

Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla vuonna 2013 Äänekoskella.

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Peruskoulussa:</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fyysistä uhkaa koettiin vähemmän • Koulukiusatuksi joutuminen vähentyi • Hampaiden harjaamistottumukset paranivat • Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla lisääntyi • Päivittäinen tupakointi vähentyi • Humalajuominen vähentyi 	<p>Peruskoulussa:</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läheiset ystävyysuhteet vähentyivät • Kuulluksi tuleminen koulussa vähentyi • Koulutyön määrä koettiin yleisemmin liian suureksi • Opiskeluun liittyvät vaikeudet lisääntyivät • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin vähentyi • Useiden oireiden kokeminen päivittäin lisääntyi
<p>Lukiossa:</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan • Toistuva rikkeiden teko vähentyi • Koettu terveydentila parani • Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut vähentyivät • Aamupalan syöminen arkisin lisääntyi • Koululounaan syöminen päivittäin lisääntyi • Hampaiden harjaamistottumukset paranivat • Huumekokeilut vähentyivät • Koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisemmin apua 	<p>Lukiossa:</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien työttömyys lisääntyi • Läheiset ystävyysuhteet vähentyivät

<p>Muutokset pidemmällä aikavälillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi • Koettu terveydentila parani <p>Näiden esiintyvyys hyvin pieni (alle 0,5 %) vuonna 2013</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fyysistä uhkaa koettiin yleisemmin • Koulutapaturmat lisääntyivät • Koulun työilmapiiri heikkeni • Kuulluksi tuleminen koulussa vähentyi • Koulutyön määrä koettiin yleisemmin liian suureksi • Päivittäin koettu väsymys lisääntyi • Koulu-uupumus lisääntyi • Ylipainoisia oli enemmän • Ruutuaika arkipäivisin lisääntyi • Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koulukuraattorin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi
--	---

Ilon- ja huolenaiheet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan • Toistuva rikkeiden teko vähentyi • Koettu terveydentila parani • Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut vähentyivät • Aamupalan syöminen arkisin lisääntyi • Koululounaan syöminen päivittäin lisääntyi • Hampaiden harjaamistottumukset paranivat 	<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien työttömyys lisääntyi • Läheiset ystävyysuhteet vähentyivät • Fyysistä uhkaa koettiin yleisemmin • Koulutapaturmat lisääntyivät • Koulun työilmapiiri heikkeni • Kuulluksi tuleminen koulussa vähentyi • Koulutyön määrä koettiin yleisemmin liian suureksi • Päivittäin koettu väsymys lisääntyi

<ul style="list-style-type: none"> • Huumekekeilut vähentyivät • Koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisemmin apua <p>Muutokset pidemmällä aikavälillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi • Koettu terveydentila parani <p>Näiden esiintyvyys hyvin pieni (alle 0,5 %) vuonna 2013</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koulu-uupumus lisääntyi • Ylipainoisia oli enemmän • Ruutuaika arkipäivisin lisääntyi • Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koulukuraattorin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi
---	---

Ilon- ja huolenaiheet ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan • Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa vähentyivät • Läheiset ystävyssuhteet yleistyivät • Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat vähentyivät • Toistuva rikkeiden teko vähentyi • Oppilaitoksen fyysiset työolot koettiin paremmiksi • Oppilaitoksen työilmapiiri parani • Kuulluksi tuleminen oppilaitoksessa lisääntyi • Opiskeluun liittyvä työmäärä koettiin kohtuullisemmaksi 	<p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fyysistä uhkaa koettiin yleisemmin • Lintsaaminen lisääntyi

<ul style="list-style-type: none"> • Koulukiusatuksi joutuminen vähentyi • Viikoittain koettu päänsärky vähentyi • Aamupalan syöminen arkisin lisääntyi • Ruutuaika arkipäivisin vähentyi • Päivittäinen tupakointi vähentyi • Humalajuominen vähentyi 	
--	--

3.1 Lasten ja nuorten palvelut Äänekoskella

Äänekosken kaupungin organisaatorakenne on liitteenä 3.

Kaikki toimialat vaikuttavat lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa hyvinvointiin ja kasvuoloihin; lapsipolitiikka on poikkihallinnollista. Lasten ja nuorten kasvuoloja kehittämällä suojellaan lapsia ja edistetään heidän hyvinvointiaan. Hyvinvointia tukevaa toimintaa ovat esimerkiksi kulttuuri, liikunta ja taidelähtöiset menetelmät. Omien vanhempien lisäksi lapset tarvitsevat muita turvallisia aikuisia. Opettajilla, kouluterveydenhoitajilla, ohjaajilla, järjestöjen ja yhdistysten ohjaajilla, valmentajilla ja muilla lasten kanssa työskentelevillä tulisi olla aikaa kuunnella, keskustella, ohjata tai vain olla lasten kanssa.

Suomalaisille suhde luontoon on tärkeä. Elinympäristöön kohdistuvat päätökset, kuten kaavoitus, vaikuttavat erityisesti lasten kasvuoloihin, koska he ovat aikuisia kokonaisvaltaisemmin sidoksissa siihen ympäristöön, jossa he elävät. Liikennevalot, jalankulkusillat, puistojen varustukset, urheilukentät, valaistus jne. vaikuttavat välittömästi lasten arkipäivään. Osa lasten luonto- ja ympäristökokemuksista syntyy päiväkotien ja koulujen toimintaympäristöstä. Päiväkotien ja oppilaitosten sekä ulkoiset että toiminnalliset puitteet koskevat lapsia erityisen paljon. Lapsiryhmän koko vaikuttaa kaikkeen arkipäivän toimintaan. Esimerkiksi paljon lapsia ahtaissa tiloissa lisää aggressiivista käyttäytymistä. Ainakin yhtä paljon kuin fyysinen ympäristö lapsiin vaikuttavat toimintatavat, lukujärjestykset, opetussuunnitelmat, oppimisympäristöt ja -menetelmät sekä lasten vaikutusmahdollisuudet niihin. Turvallisen, terveellisen ja

virikkeitä antavan kasvu ympäristön lisäksi, kasvuoloihin kuuluvat riittävät ja jatkuvat aikuiskontaktit sekä lapsen huomioon ottavat toimintatavat.

Lapsipolitiikka tarkoittaa ”maailman katselemista lapsen ja nuoren näkökulmasta” ja toimimista lapsi- ja nuorilähtöisesti yli hallinto- ja sektorirajojen. Perinteisestä asiantuntijakeskeisyydestä siirrytään kumppanuuteen ja dialogiin vanhempien, lasten, nuorten ja kolmannen sektorin kanssa.

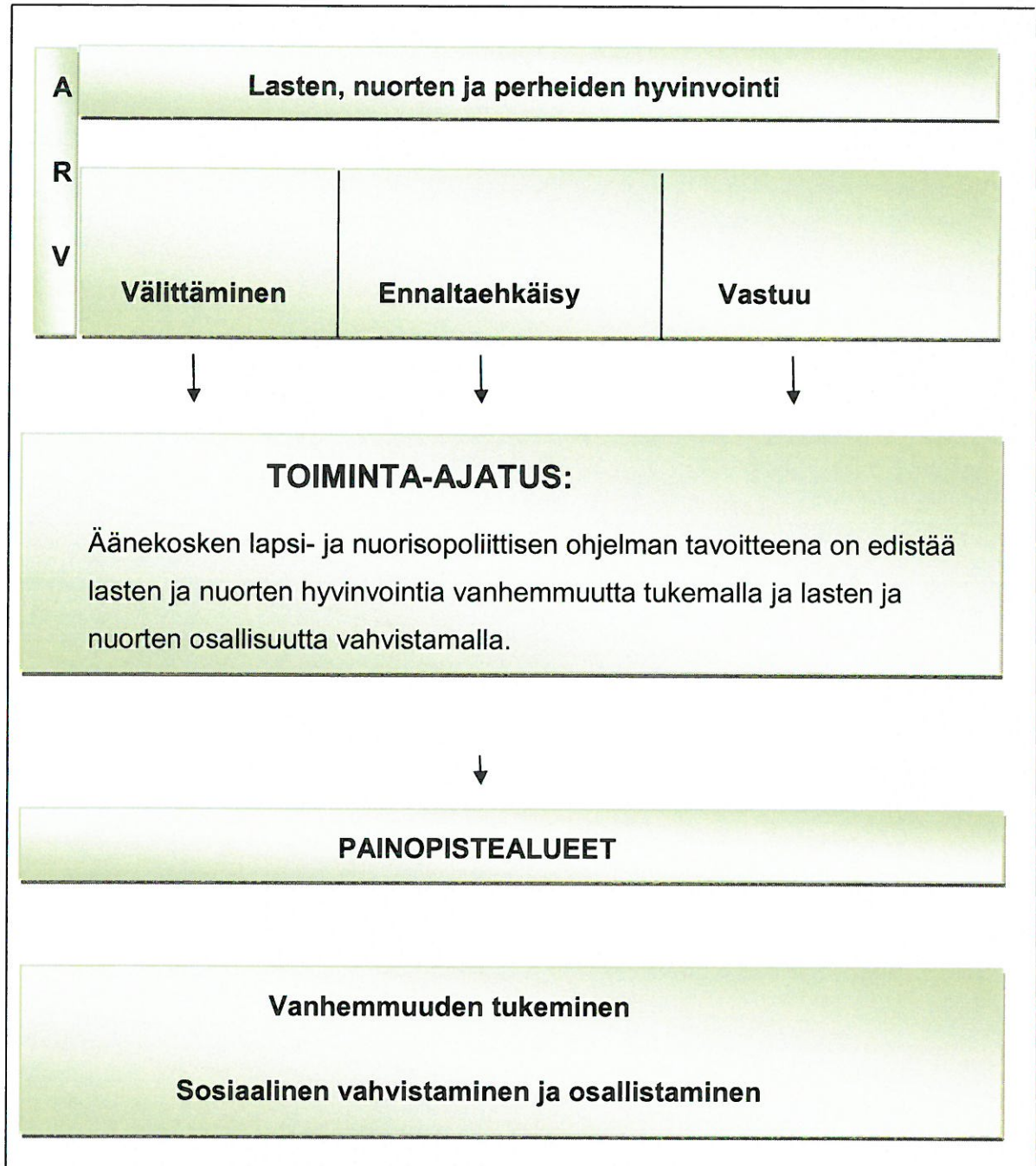
Lastensuojelulaki ja sosiaalihuoltolain uudistus (1.1.2015) korostaa painopisteen siirtämistä ennaltaehkäisyyn. Lastensuojelusta on tullut entistä enemmän kaikkien tahojen asia, mikä merkitsee sekä ehkäisevän lastensuojelun näkymistä peruspalveluissa että lakisääteisten vastuiden omaksumista työkäytäntöihin. Ennalta ehkäisevä lastensuojelu näkyy eri toimijoiden hyvinä käytäntöinä, joilla vanhemmuutta tuetaan ja lasten, nuorten ja perheiden osallisuuteen pyritään.

Varhaisen tuen ja ehkäisyn näkökulma näkyy esimerkiksi mielenterveyspoliklinikan panostamisessa toimiva perhemalliin, vanhempien kohtaamisen ja perustyön tärkeyden korostamisena, toimintamallin kehittämisenä lähisuhde- ja perheväkivaltatilanteiden käsittelemiseksi eri toimipisteissä jne. Oppilas- ja opiskeluhuoltoa koskevassa laissa (1.8.2014) korostetaan yhteisöllisen ennaltaehkäisevän oppilas- ja opiskelijahuollon merkitystä.

Päivitystyön aikana todettiin, että yhteistyö- ja vastuukysymyksiä sekä lasten ja vanhempien kohtaaminen, puheeksi ottaminen, puuttumisen ja tukemisen taitoja pidetään edelleen keskeisinä kehittämisen asioina vaikka hyviä hankkeita ja menetelmiä onkin jo käytössä.

4 Arvot ja toiminta-ajatus

Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman arvopohja ja toiminta-ajatus ovat muotoutuneet prosessinomaisesti työpajatyöskentelyssä ja verkkokyselyn avulla. Työpajoissa kaupungin henkilöstön, järjestöjen ja oppilaiden edustajat ovat pohtineet ohjelmatyön arvolähtökohtia. Arvopohja ja toiminta-ajatus hyväksyttiin lopulliseen muotoon työpajan edustajien ja ohjausryhmän yhteisessä viimeisessä tapaamisessa.



Kuvio 1. Lapsi- ja nuorisopoliitiikan arvot, toiminta-ajatus ja painopistealueet

Lapsi ja nuorisopoliittisen ohjelman keskeisimpinä arvolähtökohtina ovat välittäminen, ennaltaehkäisy ja vastuu. Äänekosken lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman toiminta-ajatuksen mukaan tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia vanhemmuutta tukemalla ja lasten ja nuorten osallisuutta vahvistamalla. Painopistealueiksi

valikoituivat vanhemmuuden tukeminen, sosiaalinen vahvistaminen ja osallistaminen sekä yhteisöllisyys ja turvallisuus.

Välittäminen

Kokonaisvaltainen huolehtiminen kanssaihmisestä ja heidän huomioiminen on välittämistä. Se kehittyy luottamuksellisen vuorovaikutuksen ja konkreettisen huolenpidon avulla luoden yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta. Välittämisen kulttuuri syntyy ensisijaisesti perheen jäsenten, ystävien ja sukulaisten kesken. Se näkyy arjen tekoina lapsen ja nuoren perustarpeista huolehtimisena. Läsnäolo ja toisen huomioiminen on välittämisessä tärkeää. Lapsi ja nuori kohdataan yksilönä avoimesti kuunnellen ja aidosti kiinnostuneina hänen asioistaan ja huolistaan.

Välittäminen lapsista, nuorista ja perheistä Äänekosken kaupungissa näkyy palvelujen laadusta ja työntekijöiden jaksamisesta huolehtimisena. Tällöin lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevillä on hyvät edellytykset välittämiseen, läsnäoloon ja ennaltaehkäisevään työhön. Tiedottaminen lapsille, nuorille ja perheille heille suunnatuista palveluista ja niihin ohjaaminen on myös välittämistä.

Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisevä työ ehkäisee ongelmien syntyä, kehittymistä ja kasautumista. Ennaltaehkäisevään työhön tarvitaan yhteisöllistä vastuullista välittämistä ja vanhempien, kunnan eri palveluiden, järjestöjen, seurakuntien sekä vapaaehtoisten moniammatillista yhteistyötä. Turvaamalla peruspalvelut, vanhemmuutta tukemalla, sosiaalisella vahvistamisella ja yhteisöllisyyttä edistämällä ennaltaehkäistään monia vaikeuksia lapsen ja nuoren elämässä.

Puheeksiottava työote ja varhainen tuki sekä ohjaaminen tarvittavien tukipalvelujen piiriin ovat ennaltaehkäisevän työn lähtökohtia. Äänekoskella on lapsille, nuorille ja perheille tarjolla riittävän ajoissa tarvittavia tukipalveluita. Läsnäolo, ohjaus ja tuki lasten, nuorten ja perheiden arjessa on ennaltaehkäisevää työtä.

Vastuu

Lasten ja nuorten vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja –vastuu.

Vanhemmat ottavat vastuun lapsensa elämästä; asettavat rajoja ja antavat rakkautta.

Lapsi ja nuori oppii ikä- ja kehitystason mukaisesti kantamaan vastuunsa omasta käyttäytymisestään ja ottamaan toiset ihmiset huomioon. Eri yhteisöjen esim.

päiväkodin ja koulun tehtävänä on vastuullisesti tukea vanhempia kasvatustyössä.

Lapsista, nuorista ja perheistä kannetaan yhdessä vastuuta ja kaupungilla

palveluineen on oma rooli vastuun kantamisessa. Vastuukysymykset pitää tehdä tarvittaessa selväksi erityisesti lasten ja nuorten yhteisissä kasvuympäristöissä.

Vanhemmilla pitää olla selvä käsitys siitä, mitkä asiat ovat heidän vastuullaan ja mitkä ovat esim. koulun. Vastuuseen ja osallisuuteen kasvamiseen auttaa lasten ja nuorten mukaan ottaminen heitä koskevaan yhteiseen päätöksentekoon.

Arvojen lisäksi ohjelman eräänlaisina läpäisevinä toimintaperiaatteina toimivat läsnäolo ja lapsilähtöisyys. Ilman läsnäoloa ja lapsilähtöisyyttä ei välittäminen, vastuu ja ennaltaehkäisy muutu teoiksi.

Läsnäolo merkitsee paikalla olemista, kuuntelemista ja yhdessä tekemistä lasten ja nuorten kanssa. Siihen tarvitaan vanhempien ja muiden aikuisten aikaa, jaksamista ja sitoutumista. Vastuu läsnäolemisenä on ensisijaisesti vanhemmilla; muut toimijat ovat heitä siinä tukemassa. Läsnäolo koskee myös kaupungin ja kolmannen sektorin työntekijöiden mahdollisuutta kohdata ja olla lasten ja nuorten käytettävissä.

Lapsilähtöisyys tarkoittaa kaikkien hallinnonalojen toiminnan tarkastelemista lapsen ja heidän perheidensä näkökulmasta sekä lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta palveluiden suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Se merkitsee lapsen ja lapsiperheiden kuulemista ja vaikuttamismahdollisuutta heidän omaan hyvinvointiinsa vaikuttaviin asioihin esim. leikkikenttiin, vapaa-aikatiloihin, nuorisotiloihin, koulujen

pihoihin jne. Se edellyttää joustavia vaikuttamiskanavia ja tietoisuutta näistä vaikuttamisen paikoista ja mahdollisuuksista.

5 Painopistealueet, tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset

Äänekoskella on edelleen kolme painopistealuetta: vanhemmuuden tukeminen, sosiaalinen vahvistaminen ja osallistaminen sekä yhteisöllisyys ja turvallisuus.

5.1 Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsista ja nuorista. Lapsen terveen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta on oleellista perheenjäsenten keskinäinen hyvä vuorovaikutus ja vanhemman kyky vastata lapsen kehityksellisiin tarpeisiin. Vanhempien omien voimavarojen tunnistaminen ja näkeminen ovat lähtökohtia vanhemmuuden tukemiselle. Heidän tukeminen erilaisin palveluin, keinoin ja menetelmin on lapsen hyvinvoinnin keskeinen lähtökohta.

Kasvatuskumppanuus on keskeinen lähtökohta vanhemmuuden tukemiseen. Kumppanuudessa vanhemmat ja työntekijät ovat tasavertaisia, mutta erilaisia lapsen kasvun tuntijoita. Kuuleminen, kunnioitus, dialogisuus ja luottamus ovat keskeisiä kasvatuskumppanuuden periaatteita. Kodin ja koulun yhteistyön tiivistäminen ja kasvatuskumppanuuden kehittäminen kouluympäristössä on keskeinen muoto tukea kouluikäisten lasten vanhemmuutta. Osa vanhemmista tarvitsee kasvatus-tehtävässään erityistä tukea, ohjausta ja apua. Tukemisen muodot voivat olla hyvin erilaisia huomioiden perheen ja vanhempien elämäntilanteen sekä lasten ja nuorten iän ja yksilölliset tarpeet.

Perhekeskustoimintamallilla pyritään vanhempia osallistamaan ja moniammattilliseen vanhemmuuden tukemiseen. Kotipalvelun, perhetyön ja perheneuvolapalveluiden turvaaminen lapsiperheille sekä laadukkaat päivähoito- ja neuvolapalvelut ovat keskeisessä asemassa tuettaessa erityisesti alle kouluikäisten lasten vanhempia.

Erilaiset vanhempien vertaisryhmät ja perheiden keskinäiset kohtaamisfoorumit ovat osallisuutta ja vastuullisuutta vanhemmuuden tukemisen muotoja.

5.2 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallistaminen

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan syrjäytymisen ehkäisyä. Sen tarkoituksena on parantaa asteittain lapsen ja nuoren elämäntilannetta, arjen hallintaa ja elämisen taitoja. Sosiaalinen vahvistaminen voidaan käsittää ennaltaehkäisevän työn ytimeksi, joka vähentää lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelutyön tarvetta. Sosiaalinen vahvistaminen korostaa lapsen ja nuoren omien vahvuuksien löytämistä ja niiden käyttämistä voimavarana. Se on taitoa löytää ja tukea hyvää lapsessa ja nuoressa ja ottaa se työnsä lähtökohdaksi. Syrjäytyminen ei ole vain kuitenkaan joidenkin yksilöiden ongelma, myös palvelut tai yhteisöt voivat toimia syrjäyttävästi, siksi tarvitaan vaihtoehtoisia kohtaamispaikkoja.

Osallistaminen voidaan ymmärtää keinona tuottaa ja mahdollistaa osallisuutta. Osallisuus on lapsen ja nuoren lakisääteinen oikeus, joka pohjautuu Lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artiklaan. Velvoitteet lasten ja nuorten osallisuuden toteuttamiselle löytyvät kunkin viranomaisen toimintaa säätelevästä lainsäädännöstä ja ohjeistuksista. Osallisuus koostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuksista, toimenpiteistä ja niiden perusteluista sekä mahdollisuuksista ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin. Ratkaisevaa on lapsen, nuoren ja vanhemman oma kokemus siitä, että hän voinut olla mukana vaikuttamassa häntä koskevien asioiden käsittelyssä. Ei voida puhua osallisuuden toteutumisesta, mikäli ei synny kokemusta siitä, että tärkeät asiat ovat tulleet kuulluiksi ja niillä on ollut merkitystä. (Oranen M. 2007)

Sosiaalisen vahvistamisen ja osallistamisen tavoitteena on luoda rakenteita ja edellytyksiä lasten, nuorten ja perheiden osallistumiselle sekä ehkäistä syrjäytymistä. Se edellyttää työntekijöiltä ja muilta aikuisilta valmiuksia tehdä yhteistyötä erilaisten lasten ja nuorten kanssa, kuunnella heitä ja ottaa heidän mielipiteensä huomioon. Organisaation tulee luoda ja tarjota mahdollisuuksia työntekijöille lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen. Mahdollisuuksien luomisessa on kyse paitsi

organisaatiokulttuurista myös hyvin käytännöllisistä asioista kuten siitä, onko ajan käyttäminen luvallista lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn.

5.3 Yhteisöllisyys ja turvallisuus

Yhteisöllisyys on välittämistä, puuttumista, huomioimista, avoimuutta, vastuun ottamista ja yhdessä kasvattamista. Yhteisöllisyys syntyy yhteistyöstä ja yhteisistä päämääristä. Se edellyttää toisten tuntemaan oppimista, yhteisöön kuulumisen ja mukaan ottamisen merkityksen ymmärtämistä syrjäytymisen ja kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä.

Turvallisuus tarkoittaa sekä turvallisuuden tunnetta että turvallista fyysistä, henkistä ja sosiaalista ympäristöä. Turvallisuuden tunne merkitsee, ettei tarvitse pelätä omassa perheessään, lähipiirissään, päiväkodissa, koulussa ja vapaa-aikana.

Turvallisuuden tunteen kokemiseen vaikuttaa oleellisesti ympäristö, jossa liikumme ja elämme.

Oikea-aikaisella ja tavoitteellisella maankäytön suunnittelulla voidaan luoda edellytykset turvalliselle ympäristölle, jossa lapsen- ja nuoren on hyvä kasvaa ja kehittyä.

Turvallisuus on yhtä lailla väkivallattomuutta kuin liikenneturvallisuutta. Se on huolenpitoa lapsista. Turvallisuutta lapselle luo, kun aikuinen päättää ja lapsi voi osallistua päätöksiin omien edellytystensä mukaisesti. Esimerkiksi 12 -vuotias ei päättää omia kotiintuloaikojaan eikä 3 -vuotias, mitä pukee päällensä ulos.

Turvallisuutta luo lapselle ja nuorelle arkisuus ja tavallisuus, säännöllinen rytmi perheen, eri palveluiden arjessa ja työelämässä, aikuisten paikalla oleminen ja yhdessä tekeminen sekä päihteetön ympäristö. Turvallisuutta tuo luottamus siihen, että apua voi saada, kun sitä hakee ja tarvitsee.

Turvallisuudessa on kysymys lasten ja nuorten suojelemisesta heidän terveyttä ja kehitystä vaarantavilta tekijöiltä, mikä on myös lasten perusoikeus. Turvallisuus voidaan ymmärtää yhteisöllisenä asiana, mikä merkitsee kaikkien mukaan ottamista ja

osallistamista, yhteistyön korostamista ja kaikkien vastuuta välittää ja tukea kaikkia lapsia ja nuoria.

Välittävän ja turvallisuutta luovan yhteisöllisyyden syntyminen vaatii aikaa eikä se ole palautettavissa yhteen tai kahteen toimenpiteeseen. Yhteisöllisyyden ja turvallisuuden luomiseen tarvitaan kaikkia. Se vaatii monialaista ja moniammatillista dialogista keskustelua ja toimintaa. Jokainen taho joutuu miettimään turvallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämässä omaa rooliaan, eri-ikäisten kohdalla sitä voidaan toteuttaa eri tavoin. Päiväkodeissa ja kouluissa se voi tarkoittaa esimerkiksi joustavia ryhmä- ja luokkarajoja sekä yhteisten projektien, teemapäivien järjestämistä ja yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Yhteisöllisyys ja yhteishenki näkyvät aikuisten esimerkin kautta. Yhteisöllisyyttä on kodin, päiväkodin ja koulun välinen yhteistyö, vanhempainillat ja luokkatilaisuudet.

Kiusaaminen uhkaa turvallisuutta ja näyttää yhteisön tuhoavan ja poissulkevan puolen. Kiusaaminen ei ole vain kiusaajien ja kiusattujen välinen asia, vaan myös sivustaseuraajien ja siitä tietämättömien eli koko yhteisön asia. Vaikka kiusaamista voi tapahtua jo päiväkodissa, ohjelmassa halutaan erityisesti pyrkiä viihtyvyyden parantamiseen ja kiusaamisen ehkäisyyn.

6 LASTENSUOJELUSUUNNITELMAN SEURANTA JA TARKISTAMINEN

6.1 Yleistä

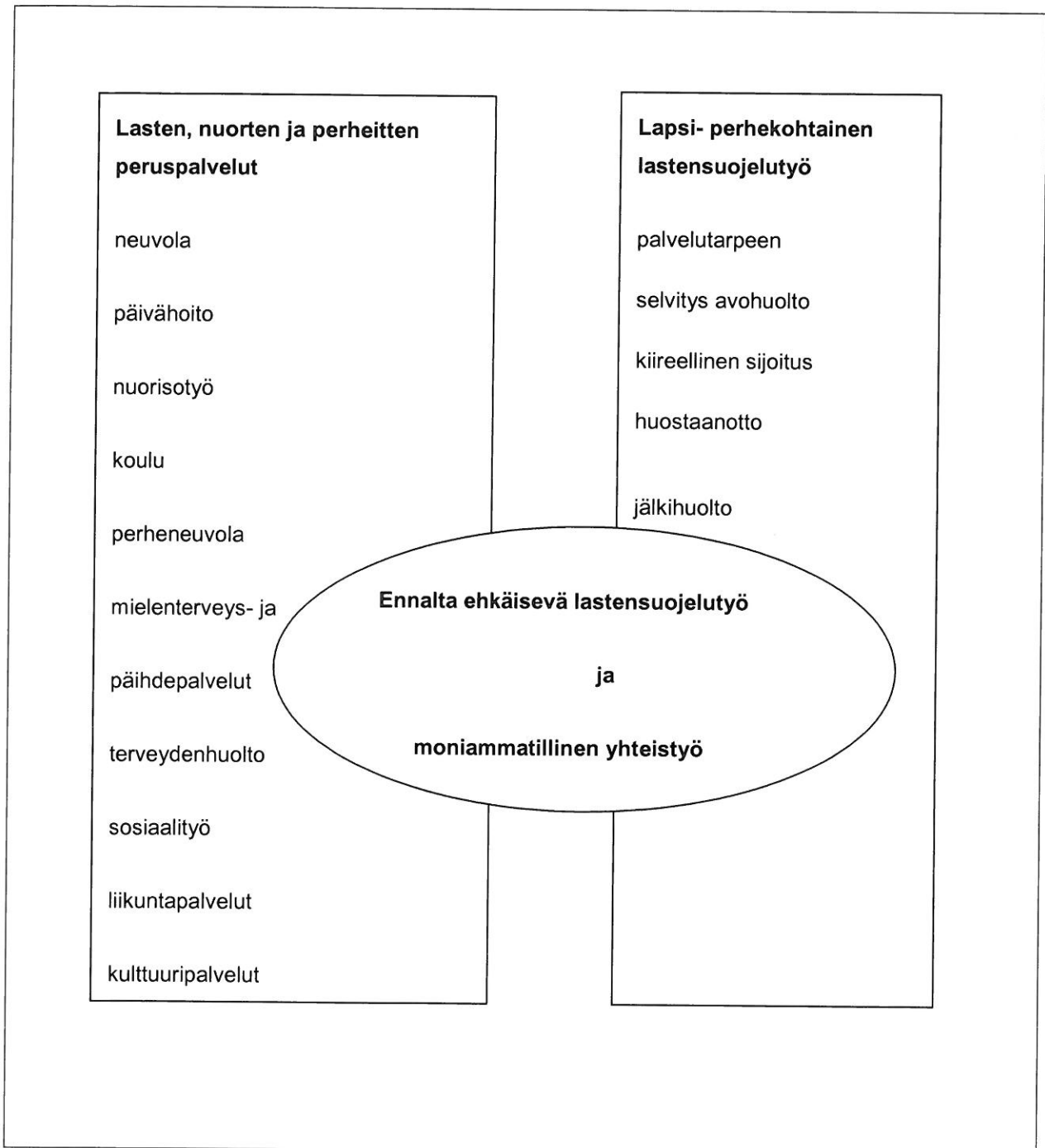
Lakisääteinen lastensuojelusuunnitelma sisältyy Äänekosken Lapsi- ja nuorisopoliittiseen ohjelmaan 2009 – 2012 (Läsnä-ohjelma). Lastensuojelusuunnitelma on tarkistettava kerran valtuustokaudessa ja sen toteutumista tulee seurata määräajoin, esimerkiksi kaksivuotiskausittain. Lastensuojelusuunnitelman seuranta on edellisen kerran toteutettu helmikuussa 2014.

Lastensuojelulain 12 § mukaisen suunnitelman tulee sisältää suunnittelukauden tiedot

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- 4) lastensuojeluun varatuista voimavaroista
- 5) lastensuojelun mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Tässä lastensuojelusuunnitelman seurannassa käsitellään kohdat 3-6 kuvaten sitä lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, jota lastensuojelun sosiaalityö ja perhetyö tekevät yhteistyössä lapsen, perheen ja yhteistyöverkoston kanssa.

Alla olevassa kuviossa on kuvattu lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun kokonaisuus.



6.2 Lastensuojelusuunnitelman seuranta 2015

6.2.1 Lastensuojelun tarve

Lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi merkittävästi vuosina 2008 – 2013 ja määrä laski tarkastelujaksolla ensimmäisen kerran vuonna 2014. Ilmoituksia tuli vuonna 2014 62 ilmoitusta vähemmän kuin edellisenä vuonna. Huostaanottojen määrässä ei sen sijaan ole tapahtunut suuria muutoksia.

Lastensuojelun avohuollon piirissä olevien lasten määrä on ollut vuosina 2013 – 2014 hieman alle 400 lasta vuosittain.

Sijaishuollossa olevien lasten määrä kasvoi vuodesta 2008 vuoteen. Vuonna 2014 sijaishuollossa oli 15 lasta vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2014 sijaishuollosta 49,4 % toteutui perhehoitona sijaisperheissä, 21,2 % ammatillisissa perhekodeissa ja 29,4 % lastensuojelulaitoksissa. Lastensuojelulaki edellyttää, että perhehoito on ensisijaista suhteessa muihin sijaishuollon järjestelyihin.

Virka-ajan ulkopuolella hoidettavassa sosiaalipäivystyksessä asiakkaat ovat olleet pääosin lastensuojeluasiakkaita. Äänekosken asiakasmäärät ovat tarkastelujaksolla kasvaneet. Vuoden 2014 aikana Jyväskylän sosiaalipäivystyksessä hoidettiin 107 Äänekosken päivystystehtävää. Yhteydenoton yleisimmät syyt olivat lapsen karkaaminen sijaishuoltoapaikasta, lähisuhdeväkivalta tai sen uhka sekä aikuisen päihteiden käyttö.

Lastensuojelun perhetyön asiakasmäärä on kasvanut. Luvuissa näkyy vuoden 2013 resurssilisäys, mutta myös perhetyöntekijöiden osallistuminen lastensuojelutarpeen selvittämiseen yhdessä sosiaalityöntekijöiden kanssa sekä perhetyöstä käsin hoidetut muut tehtävät kuten jälkihuolto nuorten tuki, sijaishuollon tuen tehtävät sekä tapaamispalvelu.

Taulukko 1. Lastensuojelun tarve Äänekoskella 2008 – 2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
lastensuojelu-ilmoituksia kpl	329	342	471	542	549	642	520
avohuollon piirissä lapsia vuoden aikana	332	322	388	397	437	376	396
perhetyön asiakasperheitä vuoden aikana	64	106	157	167	161	225	267
sijaishuollossa lapsia vuoden aikana	66	80	94	90	97	100	85
huostassa vuoden lopussa	39	32	38	41	44	41	38
sosiaalipäivystyksen päivystystehtäviä	29	42	69	67	62	95	117

6.2.2 Lastensuojelun menot

Lastensuojelun kasvava tarve on näkynyt menokehityksessä. Lastensuojelussa vuoden 2013 toteutettu rakennemuutos toimi kuitenkin toivottuun suuntaan: huolimatta suuresta asiakasmäärästä ja sijaishuollon hoitopäivien kasvusta vuonna 2013 kokonaiskustannukset jäivät n. 200 000 e pienemmiksi kuin vuoden 2012 tilinpäätöksessä. Vuonna 2014 menot olivat edelleen 153 305 e pienemmät kuin vuonna 2012.

Taulukko 2. Lastensuojelun menot Äänekoskella 2008 – 2014

menot €/kustannuspaikka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
perhehoito	341 220	389 970	474 288	593 172	729 905	739 335	656 881
laitoshoito	762 687	691 460	875 114	1044 410	1352 478	1390 788	1532 858
perhetyö	202 710	210 174	214 513	225 109	228 935	415 892	356 110
sosiaalityö	185 432	197 730	214 999	264 404	260 411	304 359	361 815
muu lastensuojelu	60 070	76 473	61 573	90 911	15 771	57 369	91 567
tukihenkilöt ja perheet	14 966	25 630	25 975	26 809	33 626	29 281	34 962
perhetukikeskus	429 360	485 963	483 325	480 879	465 879	-	-
ensi- ja turvakodit				34 026	86 319	16 023	17 072
yhteensä	2042 130	2132 239	2397 262	2 796 037	3 244 541	2 989 125	3 091 236

(2008 – 2010 ensi- ja turvakodit sis. lastensuojelun laitoshoitoon)

Sijaishuollon menot olivat vuonna 2012 2 548 262 e ja vuonna 2014 2 189 739 €: menot ovat laskeneet kahdessa vuodessa 358 523 e vaikka ostopalvelujen hoitopäivähinnat ovat vuosittain jossain määrin nousseet.

6.2.3 Lastensuojelun henkilöstö

Taulukko 3. Lastensuojelun henkilöstö 2008, 2011 ja 2013 -

2008	2011	2013 - 2015
1 lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä	1 lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä	1 lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä
2 lastensuojelun sosiaalityöntekijää	3 lastensuojelun sosiaalityöntekijää	4 sosiaalityöntekijää
1 lastenvalvoja-sosiaalityöntekijä 37 h	1 lastenvalvoja-sosiaalityöntekijä 30 h	1 lastensuojelun palveluohjaaja
0.3 lastensuojelun johtava viranhaltija (sosiaalityön johtaja)	0.3 lastensuojelun johtava viranhaltija (sosiaalityön johtaja)	1 lastenvalvoja (ei ls. asiakastyötä)
6 perhetukikeskuksen ohjaaja	6 perhetukikeskuksen ohjaaja	0.3 lastensuojelun johtava viranhaltija (sosiaalityön johtaja)
1 perhetukikeskuksen johtaja	1 perhetukikeskuksen johtaja	
5 perhetyöntekijää	5 perhetyöntekijää	1 lastensuojelun perhetyön esimies
		7 perhetyöntekijää

Tarkastelujaksolla 2008 - 2013 lastensuojeluhenkilöstön riittävyys suhteessa kasvaneeseen asiakasmäärään on ollut haaste ja siihen on pyritty vastaamaan tehtävärakenteen muutoksilla. Toimenpiteitä lastensuojelun henkilöstön riittävyyden parantamiseksi ovat olleet myös lastensuojeluasiakkaiden toimeentulotuen sekä yli 18 vuotiaitten jälkihuollon siirto aikuis- ja perhesosiaalityöhön sekä lastenvalvojan olosuhdeselvitysten työparityö aikuis- ja perhesosiaalityöstä.

Lastensuojelun henkilöstössä toteutetuilla muutoksilla on pyritty vahvistamaan lastensuojelun sosiaalityötä, lastensuojelun perhetyötä sekä ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Vuonna 2013 perhetukikeskus lastensuojelun laitoshoidon yksikkönä lakkautettiin ja henkilöstö siirtyi avohuollon tehtäviin seuraavasti:

- Lastensuojelun perhetyöhön kolme työntekijää
- Lastensuojelun palveluohjaukseen yksi työntekijä
- Lapsiperheitten kotipalveluun (perhepalvelut) yksi työntekijä
- Etuuskäsittelyyn 1 työntekijä (samalla sosiaalityöntekijän siirto lastensuojeluun)
- Yksi perhetukikeskuksen vakansseista on jätetty täyttämättä ja odottaa perhekeskuksen koko toiminnan käynnistymistä. Tuolloin päätetään mihin tämä henkilöstöresurssi on tarkoituksenmukaisinta kohdentaa.

Lastensuojelun perhetyössä työskentelee tällä hetkellä esimies ja 7 perhetyöntekijää. Yksikkö vastaa myös tapaamispalvelujen toteutuksesta sekä tarjoaa nuorten jälkihuoltoa sekä sijaishuollon tukea.

Sijaishuollossa tehtävään työhön on sisältynyt lastensuojelun perhetyön yksikön esimiehen tarvittaessa tekemä ohjaus ja tuki sijaisperheille sijoitetun lapsen erityiskysymyksissä sekä huostaanoton ja sijaishuollon muutostilanteissa työskentely.

Lastensuojelun perhetyöntekijöiden määrä on tällä hetkellä varsin hyvä ja kehittämisen painopiste on perhetyön sisällön ja kohdentamisen kehittämisessä sekä uusien työmenetelmien käytössä. Työn tavoitteellisuus ja vaikuttavuuden arviointi ovat myös

kehittämiskohteita. Lastensuojelun perhetyön kannalta on tärkeää, että kaupungissa on riittävästi tarjolla lapsiperheitten kotipalvelua ja muita lapsiperheitten matalan kynnyksen palveluja.

6.2.4 Henkilöstön riittävyys

Lastensuojelun sosiaalityön tiimiin on lisätty yksi sosiaalityöntekijä 1.10.2013 alkaen.

Myönteisenä asiana voidaan todeta, että kaikki lastensuojelun virat ja toimet on saatu täytettyä kelpoisuusehdot täyttävillä työntekijöillä ja viranhaltijoilla.

Lastensuojelussa työskentelee seuraava henkilöstö:

1 johtava sosiaalityöntekijä (ei esimies, asiantuntijan ja tiimivastaavan rooli)

4 sosiaalityöntekijää

1 lastensuojelun perhetyön esimies

1 lastensuojelun palveluohjaaja

7 lastensuojelun perhetyöntekijää

Sosiaalityön johtaja toimii esimiehenä.

Äänekoskella on ryhdytty moniin toimenpiteisiin, jotta lastensuojelutyö voitaisiin hoitaa tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja lastensuojelulakia noudattaen.

Lastensuojelutyön ennakoimattomuus tuo haastetta työn organisoinnille, mitoituksille ja määräajoille. Samoin, mikäli halutaan tehdä hyvää ja tehokasta verkostotyötä on työ sopeutettava usean yhteistyötahon aikatauluihin. Näiden asioiden yhteensovittaminen tiukkojen määräaikojen kanssa on haasteellista ja jossain määrin myös ristiriitaista. Uusien työtapojen ja työnjaon vakiintuminen vaatii kuitenkin aikaa ja vaikutukset näkyvät viiveellä.

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI selvitti keväällä 2012 alueensa kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden määrää, kelpoisuutta ja sosiaalityön kuormittavuutta sekä lastensuojelulain 26 – 27 §:n mukaisten määräaikojen toteutumista.

Lastensuojelutarpeen selvityksistä valmistui lakisääteisessä 3 kk määräajassa

2011 66 %

2012 65 %

2013 90.2 %

THL seuraa valtakunnallisen tietojenkeruujärjestelmän kautta lastensuojelun määräaikojen toteutumista. Seurantajaksolla 1.10.2014 – 31.3.2015 vireille tulleista lastensuojeluasioista (313 kpl) oli kaikki ratkaistu 7 vrk määräajassa.

Tarkastelujaksolla vireillä olleista lastensuojelutarpeen selvityksistä (77 kpl) lakisääteisen 3 kk kuluessa valmistui 58 kpl ja 3-4 kk kuluessa 3 kpl. Asian käsittely oli määräajan puitteissa kesken 16 tapauksessa.

Vuonna 2012 yhdellä lastensuojelun sosiaalityöntekijällä oli vastuullaan noin 80 lasta. Vuoden 2013 lopussa tilanne oli jo parempi ja asiakkaita oli keskimäärin 60 / sosiaalityöntekijä. Vuoden 2014 lopussa lapsia / sosiaalityöntekijä oli keskimäärin 49 lasta. Lukuihin ei sisälly ne asiakkuudet joissa sosiaalityöntekijä toimii työparina. Sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriä seurataan neljännesvuosittain.

6.2.5 Lastensuojelun tekemä verkostotyö

Lastensuojelu voi hyvin harvoin toimia ilman muita tahoja. Verkostotyössä rakennetaan yhteistä asiantuntijuutta ammattilaisten ja asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa. Toimijoiden asiantuntijuuden yhdistäminen on hyvän lopputuloksen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Äänekoskella on luotu toimintamalli lähisuhdeväkivaltaan. Toimintamalli on päivitetty lokakuussa 2013.

Verkostoyhteistyötä tehdään

- asiakaskohtaisesti
- viranomaisyhteistyönä ja verkoston ylläpitona sekä
- perhekeskus-kehittämistyöhön liittyen.

Haastavia ovat tilanteet joissa asiakkailla on asiakkuutta useisiin eri palvelukokonaisuuksiin ja työn koordinointi jää puutteelliseksi. Yhteistyössä on kehitettävää erityisesti tästä voimien yhdistämisen ja yhteisten tavoitteiden näkökulmasta.

Tiedonkulku eri toimijoiden välillä ja lastensuojelutyön sisällöstä tiedottaminen vaatii edelleen selkiyttämistä. Tiedonkulun ongelmiin kiinnitettiin huomiota myös valtakunnallisessa Toimiva lastensuojelu – työryhmän loppuraportissa.

Vuonna 2014 – 2015 verkostotyön kehittämistä on työstyetty erityisesti päivähoiton ja koulun oppilashuollon sekä perheneuvolan kanssa.

6.3 Lastensuojelun kehittämistavoitteiden ja toimenpide-ehdotuksien toteutuminen 2014

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOTEUTUMINEN	-	-
Sijaishuollon tarpeen kasvua vähennetään kehittämällä ennalta ehkäisevää työtä ja avohuollon lastensuojelua.	Lapsi- nuorisopoliittisen ohjelman yleisen osan toimenpiteet Määritellään lapsi ja perhekohtaisen lastensuojelun	- Perhekeskus-kehittämistyö poikkihallinnollisena työnä on jatkunut - Verkostotyön työtavat ovat käytössä ja niitä kehitetään edelleen. Tarvittaessa järjestetään yhteistyötä selkiyttävää vuoropuhelua ja menettelytapoja tarkennetaan. - Lapsiperheitten kotipalvelun ja lastensuojelun	-	-

	<p>tehtävä suhteessa lapsiperheitten palveluissa toteutettuun ehkäisevään työhön</p> <p>Edistetään tukihenkilöiden ja tukiperheitten riittävä rekrytointia ja saatavuutta</p> <p>Kehitetään lastensuojelun korjaavan perhetyön sisältöä</p>	<p>perhetyön työnjako on määritelty. Toiminnan ovat saman katon alla, mikä edesauttaa vuoropuhelua. Lastensuojelun perhetyön esimies tukee tarvittaessa lapsiperheitten kotipalvelun hoitajia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulukuraattoritoiminnan vahvistuminen. Työnjakoa ja yhteistyötä tulee tarkentaa edelleen. - Tukiperheitten ja tukihenkilöiden rekrytoinnin osalta toimitaan yhteistyössä 3.sektorin (Pela, MII) ja sijaishuoltoyksikön kanssa. Tukiperheistä on edelleen pula ja omaan rekrytointia tulee lisätä. - Lastensuojelun perhetyön yksikkö aloitti toimintansa vuoden 2013 alusta. 		
Lastensuojelun sosiaalityön voimavarojen vahvistaminen	<p>Kohdennetaan sosiaalityön osaaminen toimeentulokityöstä varsinaiseen sosiaalityöhön lisäämällä etuuskäsittelyä</p> <p>Kehitetään sosiaalityön tiimien välistä yhteistyötä</p> <p>Kehitetään lapsiperheitten sosiaalityötä osana aikuissosiaalityötä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uusi etuuskäsittelijän vakanssi aikuis- ja perhesosiaalityöhön 1.10.2013 > 1 sosiaalityöntekijä lisää lastensuojeluun - Aikuis- ja perhesosiaalityön organisaatiomuutos: sosiaalityön kohdentaminen, nuorten (18-24 v) sosiaalityöntekijä - Vastuualueen tiimien ja yksiköitten yhteiset kokoontumiset säännöllisesti 2 x vuosi. Toteutuneet ja jatketaan. - Parityötä sosiaalityön tiimien välillä toteutetaan. - Lapsiperheitten palvelusuunnitelmat aikuis- ja perhesosiaalityössä on otettu käyttöön. 	-	-
Sijaishuollon toimintamuotojen tarkoituksenmukainen käyttö	<p>Vahvistetaan perhehoitoa</p> <p>Yhtenäistetään perhehoidon toimintaohjetta maakunnan yleisten ohjeitten ja käytäntöjen mukaiseksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kehitetään sijoitusprosessin osaamista 	<ul style="list-style-type: none"> - Sijaishuollon eri toimintamuotojen käyttö on v.2013 seuraava (% sijoituksista) - perhehoito 66 % - ammatilliset perhekodit ja lastensuojelun laitoshoido yht. 34 % - Perhehoidon toimintaohje on päivitetty 2010 ja uudelleen 1.1.2014 alkaen. - Lastensuojelutiimin kehittämispäivät sijaishuollon teemoista: - huostaanotto, huostaanoton purku, kiireellinen sijoitus jne 	-	-
- Perhetukikeskuksen työn kehittäminen osana lapsiperheitten ja lastensuojelu palvelujärjestelmää	- Arvioidaan perhetukikeskuksen työn sisältö ja	- Perhetukikeskus lastensuojelun laitoshoidoa tarjoavana yksikkönä lakkautettiin vuoden 2013 alusta ja henkilöstö siirrettiin lastensuojelun perhetyöhön sekä lapsiperheitten	-	-

	tehtävät lastensuojelun kokonaisuudessa	kotipalveluun. Perhekeskus-toimintamalliin toteutuksen suunnittelua on jatkettu		
--	---	--	--	--

7 Toimintaohjelman toimeenpano ja arviointi

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma ja sen painopistealueita ja tavoitteelliset toimenpide-ehdotukset tarkastellaan valtuustokausittain.

Kunnan eri toimialat, järjestöt ja seurakunta huomioivat lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet toimintasuunnitelmissaan ja jokapäiväisessä työssään. Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman toteutumista seuraa ja arvioi moniammatillinen ohjausryhmä, jolla on vuosittainen raportointivastuu ohjelman toteutumisesta kaupungin virka- ja luottamusmiesjohdolle sekä kuntalaisille.

Läsnä-ohjelman konkreettiset toimenpiteet on koottu liitteeseen 2. Päivitystyö on toteutettu vuoden 2015 aikana. Ohjausryhmä arvioi toimenpiteiden toteutumista vuosittain.

LIITTEET

LIITE 1

Äänekosken lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyön ohjausryhmä

Leila Lindell pj.	kaupunginhallitus
Pirjo Heinonen	perhepalvelujohtaja
Ville Härtsiä	opetus- ja kasvatusjohtaja
Outi Markkanen	sosiaalityön johtaja
Anne Hakkarainen	osastonhoitaja
Henriikka Lonka	kaava-suunnittelija
Mika Inkeroinen	nuorisosihteeri
Jukka Karppinen	suunnitteluinsinööri
Raija Kolehmainen	perusturvajohtaja
Jaana Tani	lukion rehtori

Liite 2**Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat**

Terveyden edistämisen kokonaissuunnitelma 5/2011

Äänekosken kaupunkistrategia 2014 - 2017

(http://www.aanekoski.fi/files/hallinto/kaupunkistrategia2014-2017_1.pdf)

Äänekosken keskustan kehittäminen 2010 - 2050

(http://www.aanekoski.fi/files/asuminen/kaavat/Selostus_170910.pdf)

Äänejärven rantapuiston yleissuunnitelma (2013)

(<http://www.aanekoski.fi/files/asuminen/kaavat/aanejarvenrantapuisto.pdf>)

Äänekosken kaupungin ympäristöpolitiikka vuoteen 2016

(http://www.aanekoski.fi/files/asuminen/dokumentit/ymparistopolitiikka_uusi_v_2016.pdf)

Äänekosken kaupungin ympäristönsuojelumääräykset (2013)

Toimintasuunnitelma koskien Äänekosken kaupungin neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä lasten ja nuorten ehkäisevää suun terveydenhuoltoa (2011)

Kasvun ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (2013)

(<http://post.aanekoski.fi/uusidyna/kokous/2013867-3-9163.PDF>)

Äänekosken kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2010

(<http://www.aanekoski.fi/files/sosiaalipalvelut/varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>)

Äänekosken kaupungin koulukuljetusopas (2014)

(<http://www.aanekoski.fi/files/opiskelu/koulukuljetusopas2014.pdf>)

LÄSNÄ- Äänekosken kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2009 - 2012

Lastensuojelusuunnitelma vuoteen 2017

Mielenterveys- ja päihdeohjelma vuosille 2014 - 2017

(<http://www.aanekoski.fi/files/terveyspalvelut/MielenterveysJaPaihdeohjelma2014-2017.pdf>)

Äänekosken kaupungin vammaispoliittinen ohjelma 2014 - 2016

Työsuojelun työhyvinvointitoiminnan ohjelma vuosille 2014 - 2017

Vanhuspoliittinen ohjelma vuosille 2014 - 2017

(<http://www.aanekoski.fi/files/sosiaalipalvelut/vanhuspoliittinenohjelma2014-2017.pdf>)

Ympäristölautakunnan ympäristöohjelma vuoteen 2016 (1/2014)

Äänekosken joukkoliikennesuunnitelma (hallitus kevät 2012)

Äänekosken seudun turvallisuussuunnitelma vuosille 2011 - 2014

Maankäyttö- ja elinvoimaohjelma vuosille 2014 - 2017

Rakenneleiskaava 2016 (Hallitus 2011)

Kotouttamisohjelma 2011 - 2015

(<http://www.aanekoski.fi/files/muut/kotouttamisohjelma.pdf>)

Äänekosken kaupungin organisaatio

